

Bovetes

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Sector central del terme municipal
Emplaçament Ctra. BP-4313, al km. 18,4 camí S i W 1.200 m fins casa nova Bovetes i 100 m sud
Alçada: 616

Coordenades:

Latitud: 41.88503
Longitud: 2.05192
UTM Est (X): 421341
UTM Nord (Y): 4637446

Classificació

Número de fitxa 08258-208
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Segle XIII-XV
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: En ruïnes, però en un estat estable
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08258A010000240000AF
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dt., 17/03/2020 - 01:00

Descripció

Fortificació o construcció de caire militar, probablement d'època medieval, emplaçada vora el camí del Perdols, 1 km al nord-est del nucli d'Oló. Concretament es troba sobre un promontori que queda elevat respecte a diferents camps de conreu de l'entorn. No es tracta d'un emplaçament dominant, però sí ben situat, sobretot respecte al camí del Perdols, que era una variant del Camí Vell de Vic, d'origen probablement medieval i que transcorria per aquest altiplà tot comunicant el nucli d'Oló amb el camí ral d'Avinyó a Vic.

La construcció es troba en ruïnes, amb els murs que han quedat arrasats d'una manera força uniforme a una alçada d'1,5 m en tot el recinte. És una edificació de planta quadrada gairebé perfecte que mesura uns 18,5 m per costat. Ha estat bastida en una sola fase constructiva, i no s'hi observa cap modificació posterior. El mur perimetral és totalment uniforme i de molt bona qualitat, amb un aparell fet de carreus de tamany mitjà-petit, de llargada variable però perfectament disposats en filades. La gruixària del mur és considerable i també uniforme, d'un metre aproximadament. Un fet que crida l'atenció és que no s'hi observen portes d'entrada evidents, o almenys aquestes són molt discretes, cosa que en termes militars té la seva lògica. Tan sols a l'angle de ponent sembla insinuar-se una obertura d'accés, però molt petita, i una altra a l'angle nord, encara més discreta. En canvi, el mur perimetral compta en tots els seus costats amb petites espitlleres que estan disposades a distàncies regulars. A la façana nord-oest, per exemple, n'hi ha unes quatre.

Interiorment, la construcció té una distribució també peculiar. Es divideix en dues estances: una de més estreta (d'uns 4,90 m d'amplada) que ocupa tot el costat nord-oest, i una altra de més àmplia que ocupa la resta. Si es tractés d'una fortificació aquesta distribució sembla suggerir que la cambra més estreta era destinada a la tropa mentre que a l'espai més gran hi havia les cavallerisses.

Pel que fa a la interpretació d'aquestes restes, tan sols podem dir de manera clara que no corresponen a una masia ni a cap tipus de construcció agropecuària a l'ús. La planificació del conjunt i els elements defensius que presenta, com ara les espitlleres, ens fan plantejar com a hipòtesi més raonable algun tipus de construcció militar, a l'estil d'un fortí o d'una fortificació, segurament de caire temporal.

Observacions:

Informació facilitada per Josep Canamasas Güell

Història

Aquesta construcció, coneguda amb el nom de Bovetes, no apareix en els fogatges del segle XVI ni en cap llistat de masos. I és normal, ja que no es tracta de cap mas sinó d'una construcció diferent, més aviat de caire militar. Per la seva tipologia constructiva ja hem dit que es podria datar a l'època medieval, tal vegada al període baix-medieval: segles XIII-XV. Però el cert és que no en coneixem cap notícia documental concreta ni tampoc cap informació que ens hagi arribat per la tradició oral. Ens trobem, doncs, davant d'un cas sense referents (ni directes ni indirectes) i totalment inèdit. Tanmateix, ens atrevim a formular una hipòtesi que tal vegada ens aportarà alguna llum a l'hora de trobar-li un context històric.

Com és ben sabut, un dels episodis més rellevants de la història d'Oló és la llarga i turbulenta confrontació que els habitants del terme van mantenir amb el monestir de l'Estany per deslliurar-se del poder senyorial. Una lluita que va tenir com a moment culminant les tres darreres dècades del segle XIV i que va incloure fets d'una extrema violència. En la fitxa del castell d'Oló en donem més detalls; ara ens permetem tan sols de resumir els fets més destacats. El 1364 el monestir de l'Estany va formalitzar la compra del castell d'Oló. Aquest cenobi havia acumulat importants possessions entre el Moianès, el Bages i l'Osona i s'havia convertit en el principal poder fàctic de la zona. En un principi la gent d'Oló havia arribat a un acord de col·laboració amb el monestir per fer possible la voluntat dels olonencs de redimir-se del poder senyorial i passar a dependre directament del rei. Aviat, però, van començar les discrepàncies i finalment l'Estany no va voler deixar escapar la nova possessió. Els olonencs van fer diverses assemblees i van aplegar els diners que els havien de permetre pagar al monestir el preu del castell. Pretenien així comprar ells mateixos el

domini per passar a dependre directament del rei. Però l'abat va refusar les condicions que els olonecs, amb el vist i plau del rei, li proposaven. Les tropes de l'abat van assetjar i ocupar el castell d'Oló. A continuació els homes d'Oló van incendiar el monestir l'any 1395 i la comunitat es va veure obligada a fugir. Els canonges de l'Estany van trigar uns quants anys a reorganitzar-se, des de Manresa, fins que van conquerir definitivament el castell d'Oló. Aquests fets violents van anar en contra de les aspiracions d'independència dels olonecs, de manera que van haver de passar dos-cents anys fins que no s'arribà a una solució definitiva. Va ser a finals del segle XVI, quan Oló va obtenir els privilegis de ser un carrer de Barcelona, una fórmula jurídica que feia possible evitar el poder senyorial.

Considerant aquests fets, ens plantejem la possibilitat que la construcció de Bovetes fos un fortí construït pel monestir de l'Estany per tal de disposar d'un punt d'aquarterament de tropes proper al castell d'Oló, possiblement en l'etapa en què van poder prendre possessió del castell definitivament. Tal com s'ha dit, aquesta reconquesta final va ser la més planificada. Podria tractar-se d'un campament més o menys temporal, però concebut amb prou solidesa com perquè es pogués perllongar durant un temps si era necessari. No cal dir que aquesta és una mera hipòtesi i que, en tot cas, caldria validar-la amb dades documentals que de moment no tenim.

Un fet curiós és que la construcció ha quedat totalment intacta; és a dir, sense cap tipus de modificació i sense que hagi tingut cap ús posterior. Tan sols, això sí, s'ha desmuntat la part alta dels murs per tal d'aprofitar-ne uns carreus de molt bona qualitat. Els podem veure escampats per les feixes de l'entorn. Els darrers propietaris, la família Rodoreda, tampoc no han fet ús agrícola d'aquests terrenys. Entorn del 2005 Jaume Rodoreda Corrius va vendre la finca als actuals propietaris, que han construït una casa de nova planta uns 200 m al nord, anomenada també Bovetes.

Bibliografia

GÜELL SABATA, Àngela (1988). "Santa Maria d'Oló", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 461-463.

PLADEVALL, Antoni; CATALÀ, Pere; A.P (1976). "Castell d'Oló i notícies del castell d'Aguiló"; Els Castells catalans, vol. V, Rafel Dalmau Editors, Barcelona, p. 782-792.

PLADEVALL, Antoni (1978). "El castell d'Oló", dins A. Pladevall i J. Vigué: El Monestir Romànic De Santa Maria De L'Estany, Artestudi Edicions, Barcelona, p. 108-114.

PLADEVALL, Antoni i altres (1991). "Oló als temps medievals", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p 39-67.

PIÑERO, Jordi; PUJOL, Ferran (2016). "El monestir de l'Estany i la revolta d'Oló", Viatge al cor de Catalunya. 20 indrets geològics i històrics al Geoparc de la Catalunya Central. Valls, Cossetània Edicions, p. 34-41.

